

**Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології**

**Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України**

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

**EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF
ORGANIZED CRIME:
INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL
PRACTICE**

**Proceedings of the International Scientific and Practical
Conference**

27 November 2025

*Odesa
2025*

*Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)*

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катаррага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організований злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Автори статей, 2025

*Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)*

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odesa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

© National University «Odesa Law Academy», 2025
© Authors of articles, 2025

ЗМІСТ

Вступне слово С. Ківалова.....	29
Cuvânt de deschidere O. Cataraga.....	33
Вступне слово Д. Кішка.....	35
Секція 1	
ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОКРЕМИМ ВИДАМ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	37
Лариса АРКУША	
СИТУАЦІЙНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК СПОСІБ КОМПЛЕКСНОГО ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПОВАННЯМИ.....	37
Наталія БАСАЛЮК	
СУДОВО-ХІМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНОМУ НАРКОБІЗНЕСУ.....	41
Олег БАУЛІН, Антон ПОЛЯНСЬКИЙ	
СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА У ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ.....	46
Маркіян БІЛІНСЬКИЙ	
СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУДОВО-ЕКСПЕРТНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ПІДРОБКОЮ ДОКУМЕНТІВ І ГРОШОВИХ ЗНАКІВ.....	51
Viorica VOZIAN, Olga CATARAGA	
EXPERTIZA JUDICIARĂ DE AUTOR: ÎNTRE LINGVISTICĂ ȘI INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ. METODE, APLICAȚII ȘI PROVOCĂRI.....	54
Владислава ГОНЧАРУК	
ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ЩОДО ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	62
Олена ДРОБИШЕВА, Ірина ІВАНСЬКА, Оксана МАЦЮК	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ПОРІВНЯЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОЇ ПОЧЕРКОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ.....	65
Альона ДЕСЯТНИК	
ПИСЬМОВА МОВА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ВИКОНАВЦІВ РУКОПИСУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ.....	70
Ольга ЄРОФЕЄВА	
ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДОКУМЕНТІВ НА ПРАВО НА СПАДЩИНУ.....	74

Десятник Альона

*завідувач відділу криміналістичних видів досліджень Херсонського науково-
дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України,*

м. Херсон, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5866-8850>

електронна адреса: alenka3011@ukr.net

ПИСЬМОВА МОВА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ВИКОНАВЦІВ РУКОПISY ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ

У статті розглянуто питання вивчення поняття письмової мови, формування навичок письма.

Автором висвітлено сторони письмової мови та її вплив на виконавця рукопису. Зазначено поняття письмової мови індивіда, наведено ряд навичок мовлення, які відіграють головну та вторинну роль у процесі виконання рукописного тексту певною особою. Зазначено корисність комплексного дослідження ознак почерку (рухові навички) і ознак письмової мови (розумові навички).

Статтею висвітлено можливості використання письмової мови у криміналістичній експертизі, а також визначено поняття ознак письмової мови. Автором зазначено класифікацію ознак письмової мови та їх вплив у встановленні автора (виконавця) рукопису, що розширює можливість надання правильного та обґрунтованого висновку експерта.

Ключові слова: рукопис; письмова мова; навички мовлення, ознаки письмової мови.

Desiatnyk Alona

*head of the Department of Criminalistic Types of research head of Examinations of the
Kherson Scientific Research Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of
Ukraine,
Kherson, Ukraine*

WRITTEN LANGUAGE AND ITS SIGNIFICANCE FOR ESTABLISHING THE INVESTIGATION OF CRIMES RELATED TO ORGANIZED CRIMINAL ACTIVITY

The annotation. The article considers the study of the written speech concept, the formation of writing skills.

The author highlights the aspects of written speech and their influence on the author of the manuscript. The concept of an individual's written speech is indicated, a number of speech skills are given, which play the main and secondary role in the process of

Section 1. Expert provision of counteraction against certain types of organized crime

realization of a handwritten text by a certain person. The benefit of a comprehensive study of handwriting features (motor skills) and written language speech (mental skills) is noted.

The article elucidates the possibilities of using written speech in forensic examination, as well as defines the concept of features of written speech. The author indicates the classification of features of written speech and their influence in the determination of the author (performer) of the manuscript, which expands the possibility of providing a correct and reasonable expert conclusion.

Key words: manuscript; written speech; speech skills, organized criminal activity, features of written speech.

Ознаки письма характеризують загальний рівень володіння та особливості письмової мови виконавця документу.

Думки людини, які відтворені у мовній формі, можуть бути виражені й закріплені за допомогою письмових знаків. Способи та форми відтворення думок менш стабільні і більш рухливі, ніж письмово-рухові навички людини, однак стійкість і різноманітність ознак письмової мови та ознак почерку, дозволяє використовувати їх з метою ідентифікації.

На відміну від ознак почерку, що характеризують письмово-рухову навичку виконавця рукопису, саме те, якими рухами виконуються письмові знаки та їх сполучення (зовнішня сторона письма), ознаки письма відносяться до самої сутності письмової мови – змісту тексту, його викладенню, граматиці, до вибору слів для вираження думок тощо. Тобто, почерк – це тільки зовнішня сторона письма, письмова мова – його сутність та зміст.

Письмова мова – смислова сторона письмового обміну інформації, що виражається через систему мовних та графічних навичок кожної особи, що пише.

Письмова мова людини формується у весь період її життя. Найбільший вплив на оволодіння письмовою мовою є процес навчання у школі та інших учбових закладах. Також, на формування навичок письма впливають і інші обставини, такі як: знання граматики (морфології, синтаксису) та літератури, різні стилі викладення, професія, місцеві діалекти, рідна мова, спілкування з певним колом людей, національність, захворювання (перш за все психічні) центральної нервової системи та інше.

У зв'язку з тим, що письмова мова виробляється у процесі довготривалого навчання, трудової діяльності, громадської діяльності та інше, вона стає в своїх особливостях індивідуальною, що належить конкретній особі.

Письмова мова являє собою єдність трьох сторін:

- смислова;
- формально-мовна;
- графічна.

Всі три сторони письмової мови взаємодіють один з одним і взаємозалежні.

Смислова сторона письмової мови тягне за собою застосування строго визначених мовних засобів та застосування певного графічного викладення.

Формально-мовна сторона визначає рівень володіння мовними навичками, що впливають на позитивну або негативну передачу змісту тексту. Визначає стиль, лексику та впливає на певне графічне викладення змісту тексту.

Графічна сторона письмової мови – це сторона, яка реалізується в конкретному процесі письма. Все залежить від рівня оволодіння почерком де, наприклад, при низькому рівні оволодіння почерком прослідковуються зниження контролю за змістом та мовними засобами.

Письмова мова індивіда – це складна саморегульована система, основи функціонування якої складають комплекс різних мовних навичок і засобів (стилістичні, лексичні, граматичні).

Навички мовлення розрізняються у залежності від того, яку роль вони виконують у системі письмової мови.

Головну роль відіграють стилістичні та лексичні навички. Що стосується граматичних навичок, то вони виконують допоміжну функцію, тобто являються вторинними, безпосередньо пов'язані з письмом, а також з передачею інформації за допомогою графічних знаків.

Навички стилю, синтаксису, орфографії виявляються у процесі письма у певній мірі пов'язаними з руховими навичками виконавця, а на всі ці навички впливає свідомість. Тому, письмова мова являє собою складний процес (єдина організована система), де свідомість пов'язана з комплексом розумових і рухових навичок. Це визначає корисність комплексного дослідження ознак почерку (рухові навички) і ознак письмової мови (розумові навички).

Індивідуалізувати мову можливо завдяки тому, що не всі люди у належній мірі володіють літературною мовою. Також відкривають широкі можливості для індивідуалізації мови і порушення норм мови, викликані недостатнім рівнем її знання або впливом діалектних і інших стилів, у сполученні з гнучкістю норм.

Щоб класифікувати ознаки письмової мови, необхідно пересвідчитися в їхній стійкості та ідентифікаційній значимості.

Ознаки письмової мови – це прояв у рукописі особливостей викладення думок людини на папері, характеристики мовних одиниць тексту, що містять у собі інформацію про мовні навички особи та про умови складання рукописного тексту.

Ознаки письмової мови використовують у криміналістичній експертизі письма у тих випадках, коли вони в належній мірі відобразилися у рукописі. Вони служать важливим доповненням комплексу збіжних та розбіжних ознак. Аналіз письмової мови може сприяти і вирішенню неідентифікаційних питань у почеркознавчій експертизі: встановлення віку виконавця, його фізичного або психічного стану (втома, сп'яніння, хвороба).

Класифікація ознак письмової мови – система ознак письмової мови, де фіксуються усі основні характеристики мовних засобів, з метою вирішення

ідентифікаційних, діагностичних та класифікаційних задач.

Ознаки письмової мови поділяються на загальні та окремі. Класифікація перерахованих вище ознак здійснюється шляхом теоретичного аналізу письмової мови та прояву на практиці.

Загальні ознаки письмової мови – це загальна характеристика певної сторони письмової мови, ступінь її розвитку і показник того, на скільки вміло, індивідуально можливо користуватися певними мовними навичками та засобами.

Якщо мовну навичку уявити у вигляді складної класифікаційної системи, то кожна структурна одиниця буде мати велику кількість своїх характеристик. Саме вони і є окремими ознаками письмової мови.

Так, уважний аналіз змісту документу, вивчення стилю викладення документу, словарного складу, визначення ступеню грамотності виконавця та встановлення типових для нього граматичних помилок – все це дозволяє отримати інформацію про виконавця документу і тим самим звужити коло підозрюваних осіб і навіть великої організованої групи осіб. Однак, слід зауважити, застосовувати ознаки письмової мови для обґрунтування висновку щодо виконавця тексту можна лише при умові, якщо буде встановлено, що автор і виконавець рукопису це одна й та ж особа. Так, як не можна виключати того, що у складанні й написанні рукопису приймали участь різні особи або група осіб.

Аналізуючи, слід зазначити, що письмова мова, вивчення її загальних та окремих ознак при виконанні експертами почеркознавчих експертиз відіграє важливу роль у встановленні автора (виконавця) рукопису або авторів рукопису (рукописів). Розширює можливість надання правильного та обґрунтованого висновку експерта, в деяких випадках допомагає запобіганню, виявленню та припиненню діяльності організованих злочинних угруповань, а також усуненню причин та умов, які сприяють їх існуванню.

Перелік використаних джерел:

1. Судово-почеркознавча експертиза: Навч.-метод. посіб. за заг. ред. Красюка І. / Меленевська З.С., Свобода Є.Ю., Шаботенко А.І. Київ: Укр. Центр духовн. культури, 2007.
2. Експертизи в судовій практиці: навчальний посібник. К., 1993.